

Verklaring inzake de belangrijkste ongunstige effecten van beleggingsbeslissingen op duurzaamheidsfactoren

Financiële markt deelnemer: Stichting Pensioenfonds APF

Legal Entity Identifier (LEI): 7245002MPZ96TA7LOU15

In dit statement geven we meer informatie over hoe wij omgaan met de identificatie, prioritering, en verwerking van de belangrijkste ongunstige effecten van onze beleggingsbeslissingen op duurzaamheidsfactoren.

Dit statement bestaat uit de volgende zes secties:

A. Samenvatting SFDR statement belangrijkste ongunstige effecten

B. Beschrijving van de belangrijkste ongunstige effecten op duurzaamheidsfactoren

C. Beleid om de belangrijkste ongunstige effecten te identificeren, prioriteren en mitigeren

D. Engagementbeleid

E. Referenties naar internationale standaarden

F. Historische vergelijking

Bijlage: Due diligence beleid

A. Samenvatting SFDR Statement belangrijkste ongunstige effecten

Pensioenfonds APF (APF) houdt rekening met de belangrijkste negatieve effecten van de beleggingen op duurzaamheid. Deze verklaring is een overzicht van hoe het pensioenfonds dit voor beide pensioenregelingen (CDC en BP regeling) aanpakt en beslaat de periode van 1 januari tot en met 31 december 2025.

Het fonds vindt maatschappelijk verantwoord beleggen belangrijk. Naast het omgaan met duurzaamheidsrisico's, werkt het fonds eraan om de meest negatieve effecten van de beleggingen op milieu, sociale aspecten, werknemersrechten en andere belangrijke factoren in de beleggingen te verminderen. Denk bijvoorbeeld aan de uitstoot van broeikasgassen (zoals CO2), de impact op biodiversiteit, het gebruik van fossiele brandstoffen en energiebronnen, maar ook aan mensenrechten, gendergelijkheid en arbeidsomstandigheden.

Het pensioenfonds neemt maatregelen om deze negatieve effecten zo klein mogelijk te maken. Voorbeelden van maatregelen zijn het uitsluiten van bedrijven die niet voldoen aan bepaalde normen, het integreren van duurzaamheid in de beleggingskeuzes, het aangaan van gesprekken (engagement) met bedrijven en het stemmen bij aandeelhoudersvergaderingen.

De mate waarin en hoe deze effecten worden meegenomen, hangt af van de soort beleggingen, de strategie en de beschikbaarheid van betrouwbare gegevens. Waar mogelijk gelden minimumeisen voor alle financiële producten, afgestemd op de eigenschappen van de beleggingen. Hoe dit precies gebeurt, wordt uitgelegd in documenten die voldoen aan de Europese richtlijnen voor duurzame financiële informatie (SFDR).

Het fonds zal dit overzicht blijven verbeteren en aanpassen, rekening houdend met nieuwe ontwikkelingen in wetgeving en beleid.

A. Summary SFDR statement Principal Adverse Impacts

Pension fund APF (APF) takes into account the principal adverse impacts of investments on sustainability. This statement provides an overview of how the pension fund addresses this for both pension schemes (CDC and BP schemes) and covers the period from January 1 to December 31, 2025.

The fund considers socially responsible investing (SRI) to be important. In addition to addressing sustainability risks, the fund works to minimize the most significant negative effects of investments on the environment, social aspects, labor rights, and other key factors in the investments. Examples include greenhouse gas emissions (such as CO₂), the impact on biodiversity, the use of fossil fuels and energy sources, as well as human rights, gender equality, and working conditions.

The pension fund takes measures to mitigate these adverse impacts as much as possible. Examples of these measures include excluding companies that do not meet certain standards, integrating sustainability into investment choices, engaging in dialogues (engagement) with companies, and voting at shareholder meetings.

The extent to which and how these impacts are taken into account depends on the type of investments, the strategy, and the availability of reliable data. Wherever possible, minimum requirements apply to all financial products, tailored to the characteristics of the investments. The exact application is explained in documents that comply with the European guidelines for sustainable financial information (SFDR).

The fund will continue to improve and adjust this overview, taking into account new developments in legislation and policy.

B. Beschrijving van de belangrijkste ongunstige effecten op duurzaamheidsfactoren

Hieronder ziet u een overzicht van de belangrijkste negatieve effecten waar APF rekening mee houdt. In de tabel wordt uitgelegd welke maatregelen het fonds neemt om deze effecten zoveel mogelijk te beperken. Deze maatregelen omvatten onder andere het uitsluiten van bepaalde bedrijven, het opnemen van duurzaamheid in onze keuzes voor beleggingen, het voeren van gesprekken met bedrijven (engagement) en het stemmen bij aandeelhoudersvergaderingen. Meer informatie over deze aanpak en het beleid kunt u vinden in ons Duurzaamheidsbeleid op de website.

Tabel 1: Overzicht indicatoren voor ongunstige effecten op duurzaamheid

Beschrijving van de belangrijkste ongunstige effecten op duurzaamheidsfactoren								
		Indicatoren voor ondernemingen waarin is belegd						
Indicator ongunstige effecten op duurzaamheid	Parameter	Effecten 2025	Effecten 2024	Effecten 2023	Effecten 2022	Toelichting	Genomen maatregelen en voor de volgende referentieperiode geplande maatregelen en vastgestelde streefdoelen**	
		Klimaat- en andere milieu-indicatoren						
Broeikasgasemissie	1. BKG*-emissies	Scope 1-BKG-emissies	53.262 ton	62.651 ton	63.488 ton	65.522 ton	Hoeveelheid broeikasgasemissies uitgedrukt in ton CO ₂ -equivalent per jaar. Het betreft het aandeel in BKG-emissies van de belegging ten opzichte van de EVIC (in EUR) van de issuer. (EVIC is de ondernemingswaarde inclusief contanten). Scope 1 betreft directe emissies door ondernemingen.	Conform haar duurzaamheidsbeleid hanteert APF als ondergrens voor goed ondernemingsbestuur ('Good governance') de principes van de VN Global Compact op het gebied van mensenrechten, arbeidsnormen, <u>milieu</u> en anti-corruptie. APF kiest in eerste instantie voor engagement als beheersmaatregel. Bedrijven die structureel de principes van de VN Global Compact schenden, en als na 2 jaar is vastgesteld dat engagement niet het gewenste resultaat levert, worden aandelen- en obligatiebeleggingen van die bedrijven uitgesloten . Stemmen de bedrijfsstrategie (in aandelenmandaat) moet gericht zijn op
		Scope 2-BKG-emissies	18.850 ton	21.295 ton	22.662 ton	13.592 ton		
		Scope 3-BKG-emissies	671.206 ton	696.304 ton	781.443 ton	661.384 ton		
		Totale BKG-emissies	741.312 ton	779.131 ton	866.487 ton	740.051 ton		

							<p>Scope 2 betreft indirecte emissies als gevolg van de inkoop van energie door ondernemingen. Scope 3 betreft alle overige emissies in de waardeketen buiten Scope 1 en Scope 2. Totale BKG-emissies betreft hoeveelheid Scope 1, Scope 2 en Scope 3 broeikasgasemissies uitgedrukt in ton CO₂-equivalent per jaar. Scope 1 en scope 2 emissies zijn gerapporteerde cijfers wanneer deze door de ondernemingen beschikbaar worden gesteld. Wanneer geen gerapporteerde cijfers beschikbaar zijn, worden deze cijfers geschat. Scope 3 emissies zijn geschatte data.</p>	<p>de doelstelling om de opwarming van de aarde te beperken tot 1,5 graden Celsius, zoals uiteengezet in het Klimaatakkoord van Parijs. Anders stemmen wij tegen de herbenoeming van bestuurders.</p>
	2. Koolstofvoetafdruk	Koolstofvoetafdruk	313 ton/belegd vermogen in miljoen EUR	332 ton/belegd vermogen in miljoen EUR	415 ton/belegd vermogen in miljoen EUR	432 ton/belegd vermogen in miljoen EUR	<p>Totale hoeveelheid Scope 1, Scope 2 en Scope 3 broeikasgasemissies uitgedrukt in ton CO₂-equivalent per jaar, gedeeld door de geaggregeerde ondernemingswaarde (Enterprise Value of EVIC), uitgedrukt in miljoen euro. Scope 1 en scope 2 emissies zijn gerapporteerde cijfers wanneer deze door ondernemingen beschikbaar worden gesteld. Wanneer geen gerapporteerde cijfers</p>	<p>In het aandelen en creditmandaat wordt ESG-integratie middels een CO₂-reductiestrategie toegepast. De CO₂-voetafdruk van de beleggingen moet lager zijn dan die van de benchmark. Zie ook bij PAI 1: Totale bkg emissies.</p>

							beschikbaar zijn, worden deze cijfers geschat. Scope 3 emissies zijn geschatte data.	
	3. BKG**-intensiteit ondernemingen waarin is belegd	BKG**-intensiteit ondernemingen waarin is belegd	774 ton/omzet in miljoen EUR	680 ton/omzet in miljoen EUR	776 ton/omzet in miljoen EUR	855 ton/omzet in miljoen EUR	Totale hoeveelheid Scope 1, Scope 2 en Scope 3 broeikasgasemissies uitgedrukt in ton CO2-equivalent per jaar, gedeeld door de geaggregeerde omzet, uitgedrukt in miljoen euro. Scope 1 en scope 2 emissies zijn gerapporteerde cijfers wanneer deze door ondernemingen beschikbaar worden gesteld. Wanneer geen gerapporteerde cijfers beschikbaar zijn, worden deze cijfers geschat. Scope 3 emissies zijn geschatte data.	Zie de genomen maatregelen bij PAI 1: Totale bkg emissies. Dit passen wij toe op aandelen en bedrijfsobligaties.
	4. Blootstelling aan ondernemingen actief in de sector fossiele brandstoffen	Aandeel beleggingen in ondernemingen actief in de sector fossiele brandstoffen	9%	9%	10%	12%	De beoordeling wordt vastgesteld op basis van door ondernemingen gerapporteerde data. Bij enige blootstelling wordt de gehele onderneming meegewogen.	Conform haar duurzaamheidsbeleid hanteert APF als ondergrens dat ondernemingen worden uitgesloten indien de omzet voor meer dan 5% afkomstig is uit de winning van steenkolen en olie uit teerzanden, schalieolie en -gas, arctische olie en -gas. Dit wordt toegepast op aandelen en bedrijfsobligaties.
	5. Aandeel verbruik en opwekking niet-hernieuwbare energie	Aandeel verbruik van niet-hernieuwbare energie en opwekking van niet-hernieuwbare energie	61%	66%	68%	70%	Gebaseerd op gerapporteerde data.	Geen actieve sturing op deze specifieke PAI

		van ondernemingen waarin is belegd, uit niet-hernieuwbare energiebronnen, ten opzichte van hernieuwbare energiebronnen, uitgedrukt als percentage van de totale energiebronnen						
	6. Intensiteit energieverbruik per sector met grote klimaateffecten	Energieverbruik in GWh per miljoen EUR aan inkomsten van ondernemingen waarin is belegd, per sector met grote klimaateffecten					Gebaseerd op gerapporteerde data.	Geen actieve sturing op deze specifieke PAI
		Landbouw, bosbouw en visserij	0,7 GWh/ inkomsten per miljoen EUR	0,6 GWh/ inkomste n per miljoen EUR	0,6 GWh/ inkomste n per miljoen EUR	N/A		
		Winning van delfstoffen	1,0 GWh/ inkomsten per miljoen EUR	1,3 GWh/ inkomste n per miljoen EUR	0,9 GWh/ inkomste n per miljoen EUR	0,8 GWh/ inkomsten per miljoen EUR		
		Industrie	0,4 GWh/ inkomsten per miljoen EUR	0,3 GWh/ inkomste n per miljoen EUR	0,4 GWh/ inkomste n per miljoen EUR	0,4 GWh/ inkomsten per miljoen EUR		
		Productie en distributie van elektriciteit, gas,	1,9 GWh/ inkomsten per	2,0 GWh/ inkomste n per	3,4 GWh/ inkomste n per	7,2 GWh/ inkomsten		

		stoom en gekoelde lucht	miljoen EUR	miljoen EUR	miljoen EUR	per miljoen EUR		
		Distributie van water; en afvalwaterbeheer en sanering	0,7 GWh/ inkomsten per miljoen EUR	0,6 GWh/ inkomste n per miljoen EUR	0,8 GWh/ inkomste n per miljoen EUR	1,1 GWh/ inkomsten per miljoen EUR		
		Bouwnijverheid	0,1 GWh/ inkomsten per miljoen EUR	0,1 GWh/ inkomste n per miljoen EUR	0,1 GWh/ inkomste n per miljoen EUR	0,1 GWh/ inkomsten per miljoen EUR		
		Groot- en detailhandel; reparatie van auto's en motorfietsen	0,2 GWh/ inkomsten per miljoen EUR	0,1 GWh/ inkomste n per miljoen EUR	0,1 GWh/ inkomste n per miljoen EUR	0,1 GWh/ inkomsten per miljoen EUR		
		Vervoer en opslag	1,7 GWh/ inkomsten per miljoen EUR	1,4 GWh/ inkomste n per miljoen EUR	1,4 GWh/ inkomste n per miljoen EUR	1,0 GWh/ inkomsten per miljoen EUR		
		Exploitatie van en handel in onroerend goed	0,5 GWh/ inkomsten per miljoen EUR	0,5 GWh/ inkomste n per miljoen EUR	0,3 GWh/ inkomste n per miljoen EUR	0,3 GWh/ inkomsten per miljoen EUR		
Biodiversiteit	7. Activiteiten met negatieve gevolgen voor biodiversiteitsgevoelige gebieden	Aandeel beleggingen in ondernemingen met vestigingen/activiteiten in of bij biodiversiteitsgevoelige gebieden wanneer de activiteiten van die ondernemingen	8%	5%	0%	0%	Bij enige aanwezigheid en/of activiteiten in gebieden met een kwetsbare biodiversiteit wordt de gehele onderneming meegewogen. Gebaseerd op gerapporteerde en geschatte data.	Conform haar duurzaamheidsbeleid wordt engagement gevoerd. Denk hierbij aan bedrijven die activiteiten ontplooiën die de biodiversiteit in gevoelige natuurgebieden schaden op basis van relevante internationale richtlijnen.

		negatieve gevolgen voor die gebieden hebben						
Watergehalte	8. Emissies in water	Door de ondernemingen waarin is belegd veroorzaakte emissies in water (in ton) per miljoen EUR aan beleggingen, uitgedrukt als gewogen gemiddelde	6,3 ton/belegd vermogen in miljoen EUR	37,1 ton/belegd vermogen in miljoen EUR	50,2 ton/belegd vermogen in miljoen EUR	0,0 ton/belegd vermogen in miljoen EUR***	Bedrijven die het milieu ernstig schaden door grond- of watervervuiling op basis van relevante internationale richtlijnen. Gebaseerd op gerapporteerde data.	Normatieve engagement: met bedrijven die het milieu ernstig schaden door grond- of watervervuiling op basis van relevante internationale richtlijnen. Dit passen wij toe op aandelen en bedrijfsobligaties.
Afval	9. Aandeel gevaarlijk afval en radioactief afval	Door de ondernemingen waarin is belegd, geproduceerd gevaarlijk afval en radioactief afval (in ton) per miljoen EUR aan beleggingen, uitgedrukt als gewogen gemiddelde	0,5 ton/belegd vermogen in miljoen EUR	0,6 ton/belegd vermogen in miljoen EUR	1,4 ton/belegd vermogen in miljoen EUR	10,0 ton/belegd vermogen in miljoen EUR	Gebaseerd op gerapporteerde data.	Normatieve engagement: met bedrijven die het milieu ernstig schaden door bodem-, lucht- of watervervuiling op basis van relevante internationale richtlijnen. Dit passen wij toe op aandelen en bedrijfsobligaties
			Indicatoren voor sociale thema's en arbeidsomstandigheden, eerbiediging van de mensenrechten, en bestrijding van corruptie en omkoping					
Sociale thema's en arbeidsomstandigheden	10. Schendingen van de beginselen van het VN Global Compact of van de richtsnoeren voor multinationale ondernemingen van de Organisatie voor Economische Samenwerking en Ontwikkeling (OESO)	Aandeel beleggingen in ondernemingen die betrokken zijn geweest bij schendingen van de beginselen van het VN Global Compact of van de OESO-richtsnoeren voor multinationale ondernemingen	0%	0%	1%	1%	De beoordeling wordt vastgesteld op basis van geschatte data. ****	Normatieve engagement en uitsluiting is vanaf 2024 van toepassing: Wij gaan het gesprek aan met bedrijven die internationale normen schenden of dreigen te schenden. Bij onvoldoende resultaat van de engagement worden structurele normschenders uitgesloten.
	11. Ontbreken van procedures en compliance-	Aandeel beleggingen in ondernemingen zonder een beleid voor het	1%	13%*****	49%	48%	De beoordeling wordt vastgesteld op basis van door ondernemingen	Normatieve engagement: waar relevant wordt binnen het normatieve engagement aangedrongen op herstel

	mechanismen voor het monitoren van de naleving van de beginselen van het VN Global Compact en de OESO-richtsnoeren voor multinationale ondernemingen	monitoren van de naleving van de beginselen van het VN Global Compact en de OESO-richtsnoeren voor multinationale ondernemingen of zonder regelingen voor de afhandeling van klachten waarmee schendingen van die VN-beginselen of OESO-richtsnoeren kunnen worden aangepakt					gerapporteerde data en geschatte data. Bij enig ontbreken van procedures wordt de gehele onderneming meegewogen.	en verhaal procedures binnen ondernemingen. Dit passen wij toe op aandelen en bedrijfsobligaties.
	12. Niet-gecorrigeerde loonkloof tussen mannen en vrouwen	Gemiddelde niet-gecorrigeerde loonkloof tussen mannen en vrouwen bij ondernemingen waarin is belegd	14%	14%	14%	15%	Procentuele verschil in beloning tussen mannen en vrouwen. Gebaseerd op gerapporteerde data.	Geen actieve sturing op deze specifieke PAI maar in lijn met het algemene beleid van het pensioenfonds wordt de volgende maatregel genomen: Stembeleid: ondersteuning van aandeelhoudersvoorstellen voor gelijke beloning van mannen en vrouwen. Dit wordt toegepast op aandelen.
	13. Genderdiversiteit raad van bestuur	Gemiddelde verhouding tussen aantal vrouwelijke en mannelijke leden in de raad van bestuur van ondernemingen waarin is belegd, uitgedrukt als percentage van alle leden in de raad van bestuur	36%	35%	34%	36%		Geen actieve sturing op deze specifieke PAI maar in lijn met het algemene beleid van het pensioenfonds wordt de volgende maatregelen genomen: Geen actieve sturing op deze specifieke PAI maar in lijn met het algemene beleid van het pensioenfonds wordt de volgende maatregelen genomen: Stembeleid: stemmen tegen de herbenoeming van de voorzitter van de benoemingscommissie (of andere commissieleden, afhankelijk van de

								<p>situatie) wanneer er geen vrouwelijke bestuursleden zijn. Beheerder houdt hierbij rekening met lokale wet- en regelgeving en corporate governance codes. Dit wordt toegepast op aandelen.</p> <p>Engagement: we voeren engagement met ondernemingen die achterblijven op het vlak van diversiteit van bestuur.</p> <p>Dit passen we toe op aandelen en bedrijfsobligaties</p>
	14. Blootstelling aan controversiële wapens (antipersoneelsmijnen, clustermunitie, chemische wapens en biologische wapens)	Aandeel beleggingen in ondernemingen die zijn betrokken bij de productie of verkoop van controversiële wapens	0%	0%	0%	0%	De beoordeling wordt vastgesteld op basis van door ondernemingen gerapporteerde data. ****	Geen actieve sturing op deze specifieke PAI maar in lijn met het algemene beleid van het pensioenfonds worden producenten van controversiële wapens standaard uitgesloten.
			Indicatoren voor beleggingen in overheden en supranationale instellingen					
Indicator ongunstige effecten op duurzaamheid		Parameter		Effecten 2024	Effecten 2023	Effecten 2022	Toelichting	Genomen maatregelen en voor de volgende referentieperiode geplande maatregelen en vastgestelde streefdoelen*
Ecologisch	15. BKG**-intensiteit	BKG**-intensiteit landen waarin is belegd	199 ton/BNP in miljoen EUR	252 ton/BNP in miljoen EUR	278 ton/BNP in miljoen EUR	259 ton/BNP in miljoen EUR	Hoeveelheid broeikasgasemissies van een land, uitgedrukt in ton CO2-equivalent per jaar, gedeeld door het bruto nationaal product van een land in miljoen euro. Gebaseerd op gerapporteerde data.	Geen actieve sturing op deze specifieke PAI
Sociaal	16. Landen waarin is belegd met	Aantal landen waarin is belegd met schendingen van			0%	0%	Percentage van de beleggingen dat vertegenwoordigd wordt	Uitsluiten: van landen waarin schendingen plaatsvinden op het gebied van mensenrechten,

	schendingen van sociale rechten	sociale rechten (absoluut aantal en relatief aantal gedeeld door alle landen waarin is belegd), als bedoeld in internationale verdragen en overeenkomsten, beginselen van de Verenigde Naties en, in voorkomend geval, nationaal recht						door landen die onderwerp zijn van EU-sancties als gevolg van schendingen van sociale rechten. Bij enige blootstelling wordt de gehele issuer meegewogen. Gebaseerd op geschatte data.	arbeidsrechten en corruptie. Dit wordt toegepast op staatsobligaties.
	17.		1,00	2,00				Absoluut aantal landen waarin is belegd die onderwerp zijn van EU-sancties als gevolg van schendingen van sociale rechten	
	18.		1%	3%*****				Relatief aantal landen waarin is belegd die onderwerp zijn van EU-sancties als gevolg van schendingen van sociale rechten (absoluut aantal landen met schendingen, gedeeld door totaal aantal landen waarin is belegd)	
			Indicatoren voor beleggingen in vastgoedactiva						
Indicator ongunstige effecten op duurzaamheid		Parameter	Effecten 2025	Effecten 2024	Effecten 2023	Effecten 2022	Toelichting	Genomen maatregelen en voor de volgende referentieperiode geplande maatregelen en vastgestelde streefdoelen	
Fossiele brandstoffen	19. Blootstelling aan fossiele brandstoffen via vastgoedactiva	Aandeel beleggingen in vastgoedactiva die een rol spelen bij het	N.t.b.	0%	0%		De beleggingsfondsen van Bouwinvest, CBRE, ASR en Altera hebben een beperkte	n.v.t.	

		winnen, opslaan, vervoeren of produceren van fossiele brandstoffen						tot geen blootstelling aan fossiele brandstofactiviteiten.	
Energie-efficiëntie	20. Blootstelling aan energie-inefficiënte vastgoedactiva	Aandeel beleggingen in energie-inefficiënte vastgoedactiva	N.t.b.	4%	2%			Door Bouwinvest worden beleggingen met energie label C of slechter als energie inefficiënt geclassificeerd. Het grootste deel van de Bouwinvest beleggingen (97%) heeft een energie label B of beter. Of nog geen label (2%), omdat het een nieuw pand is waarvoor nog geen rating beschikbaar is. Vermogensbeheerder CBRE, ASR en Altera classificeren een EPC 'C' rating of lager als energie inefficiënt.	De vastgoedbeheerders zetten de duurzaamheidsmaatregelen voort binnen de bestaande gebouwen. CBRE analyseert de energie prestaties en deze worden afgezet tegen de relevante GRESB en CRREM benchmark waarden. EPC ratings worden in dit proces ook gecontroleerd en geprioriteerd in de actieplannen om de prestaties te verbeteren.
			Andere indicatoren voor de belangrijkste ongunstige effecten op duurzaamheidsfactoren						
Ongunstige effecten op duurzaamheid	Ongunstige effecten op duurzaamheidsfactoren (kwalitatief of kwantitatief)	Parameter	Effecten 2025	Effecten 2024	Effecten 2023	Effecten 2022	Toelichting	Genomen maatregelen en voor de volgende referentieperiode geplande maatregelen en vastgestelde streefdoelen*	
Water-, afval- en materiaalemissies	21. Blootstelling aan gebieden met grote waterstress	PAI 8 (tabel 2). Aandeel beleggingen in ondernemingen met locaties in gebieden met grote waterstress zonder een beleid voor waterbeheer	31%	20%	11%	13%	De beoordeling wordt vastgesteld op basis van door ondernemingen gerapporteerde data. Bij enige blootstelling wordt de gehele onderneming meegewogen.	Normatieve engagement met ondernemingen voor verbetering van afvalbeheer om lucht-, bodem- en watervervuiling te verminderen	
Mensenrechten	22. Activiteiten en leveranciers met een	PAI 12 (tabel 3). Aandeel beleggingen in ondernemingen die	3%	7%	8%	8%	De beoordeling wordt vastgesteld op basis van door ondernemingen	Normatieve engagement: met bedrijven waar kinderarbeid voorkomt in eigen bedrijfsvoering of in de keten,	

	significant risico op kinderarbeid	blootstaan aan activiteiten en leveranciers met een significant risico op kinderarbeid, naar geografisch gebied of soort activiteit					gerapporteerde data. Bij enige blootstelling wordt de gehele onderneming meegewogen.	op basis van relevante internationale richtlijnen. Dit wordt toegepast bij de aandelen en bedrijfsobligaties.
	<p>* BKG staat voor Broeikasgassen</p> <p>** APF heeft geen streefdoelen voor de PAI-indicatoren gedefinieerd. Daarnaast ontwikkelt beleid duurzaam beleggen zich doorlopend. Het beleid wordt gemonitord en herijkt als daar aanleiding toe is, bijvoorbeeld omdat deelnemers dit aangeven.</p> <p>*** Deze indicator is in 2022 in een andere eenheid weergegeven, waardoor het cijfer voor 2022 te laag is en niet kan worden vergeleken met 2023.</p> <p>**** De bron voor de indicatoren 10 en 14 is gewijzigd van ISS ESG naar MSCI (wat ook de bron is voor de overige indicatoren). Deze wijziging is doorgevoerd, omdat vanaf 2023 beschikbare holdingsinformatie van beleggingsfondsen die niet door Achmea IM worden beheerd, wordt meegenomen.</p> <p>***** Vanaf rapportagejaar 2024 is de methodiek voor de berekening van deze indicator vanaf het tweede kwartaal aangepast. Door gebruik te maken van extra informatie, waaronder gegevens over klachtenafhandeling, is de coverage maar ook de uitkomst van deze PAI-score verbeterd over zowel 2024 als 2025.</p> <p>***** Vanaf rapportagejaar 2024 is de indicator uitgebreid met het absolute aantal landen. Daarnaast is het relatieve getal gewijzigd en wordt dit uitgedrukt ten opzichte van het aantal landen waarin wordt belegd.</p>							

C. Beleid om de belangrijkste ongunstige effecten te identificeren, prioriteren en mitigeren

APF heeft beleid opgesteld om negatieve effecten van beleggingen op duurzaamheid te herkennen, te onderzoeken en te beperken. Dit beleid heet due diligence en helpt om deze negatieve effecten beter te begrijpen en te verminderen, en om transparant te zijn naar pensioenfondsdeelnemers. Voordat dit proces start, worden sommige bedrijven al uitgesloten op basis van het uitsluitingsbeleid van het pensioenfonds. Meer informatie hierover staat op onze [website](#).

Het bestuur van het pensioenfonds heeft dit beleid in 2017 goedgekeurd (en herijkt dit regelmatig). De uitvoering van beleid is toegewezen aan Columbia Threadneedle Investments (CTI), een specialist op het gebied van duurzaamheid (ESG-dienstverlener). Elk kwartaal controleert deze dienstverlener of bedrijven die in onze beleggingsportefeuille zitten, voldoen aan internationale normen zoals het UN Global Compact en de OESO-richtlijnen. Daarbij kijken ze naar thema's als mensenrechten, arbeidsrechten, milieubescherming en anti-corruptie. Ook wordt de ernst en impact van eventuele schendingen beoordeeld. Waar nodig wordt actie ondernomen, zoals het aangaan van gesprekken (engagement) met bedrijven om de situatie te verbeteren. APF kiest in eerste instantie voor engagement als beheersmaatregel. Bedrijven die structureel de principes van de VN Global Compact schenden, en als na 2 jaar is vastgesteld dat engagement niet het gewenste resultaat levert, worden aandelen- en obligatiebeleggingen van die bedrijven uitgesloten. De voortgang hiervan wordt elk kwartaal gemonitord en gerapporteerd aan het fonds en met rapportages naar deelnemers.

Voor APF zijn de belangrijkste negatieve effecten die uit deze controles naar voren komen: broeikasgasemissies (BKG), biodiversiteit, watervervuiling, schending van internationale gedragsregels en kinderarbeid. Voor deze analyses wordt gebruik gemaakt van gegevens van partijen zoals MSCI ESG en ISS ESG.

Voor het pensioenfonds is de uitvraag gestuurd aan verschillende beheerders van vastgoedfondsen: Bouwinvest en CBRE. In 2024 en 2025 is de uitvraag ook gestuurd aan vastgoedbeheerders Altera en ASR. Voor beleggingen in illiquide categorieën, zoals hypotheek en vastgoed, is minder gegevens beschikbaar over negatieve effecten. Hoewel er ruimte is voor verbetering in datadekking, geeft APF met dit rapport een eerlijk overzicht van de duurzaamheidseffecten van onze beleggingen. We blijven ons inspannen om de gegevens in de toekomst waar mogelijk verder te verbeteren.

D. Engagementbeleid

In het duurzaamheidsbeleid is opgenomen hoe het pensioenfonds vormgeeft aan de rol van “betrokken belegger”. Het pensioenfonds gaat in gesprek met ondernemingen (engagement). Daarnaast maakt het actief gebruik van aandeelhoudersrechten om langetermijnwaardecreatie te bevorderen bij de ondernemingen waarin het pensioenfonds belegt (stemmen). Daarbij besteden wij aandacht aan de strategie, duurzaamheid en corporate governance van ondernemingen.

De volgende indicatoren voor de belangrijkste ongunstige effecten worden in aanmerking genomen bij normatieve engagement:

- E. BKG-emissies; BKG-voetafdruk; BKG-intensiteit van de ondernemingen waarin is belegd
- F. ondernemingen met vestigingen/activiteiten in of bij biodiversiteitsgevoelige gebieden wanneer de activiteiten van die ondernemingen negatieve gevolgen voor die gebieden hebben
- G. veroorzaakte emissies in water door ondernemingen en hun toeleveranciers, alsook het effect van productgebruik.
- H. ondernemingen die betrokken zijn geweest bij schendingen van de beginselen van het VN Global Compact of van de OESO-richtsnoeren voor multinationale ondernemingen
- I. ondernemingen zonder een beleid voor het monitoren van de naleving van de beginselen van het VN Global Compact en de OESO-richtsnoeren voor multinationale ondernemingen of zonder regelingen voor de afhandeling van klachten waarmee schendingen van die VN-beginselen of OESO-richtsnoeren kunnen worden aangepakt
- J. ondernemingen die blootstaan aan activiteiten en leveranciers met een significant risico op kinderarbeid, naar geografisch gebied of soort activiteit

De volgende indicatoren worden in aanmerking genomen bij het stemmen:

- K. BKG-emissies; BKG-voetafdruk; BKG-intensiteit; klimaatstrategie en -doelen
- L. Beheersing van biodiversiteitsrisico's
- M. Gemiddelde verhouding tussen aantal vrouwelijke en mannelijke leden in de raad van bestuur van ondernemingen waarin is belegd, uitgedrukt als percentage van alle leden in de raad van bestuur; absoluut minimum aantal vrouwelijke bestuurders
- N. Gemiddelde niet-gecorrigeerde loonkloof tussen mannen en vrouwen bij ondernemingen waarin is belegd

Escalatiestrategie wanneer belangrijkste ongunstige effecten niet verminderen

Als pensioenfonds zijn we een betrokken belegger. Dat betekent dat we bedrijven aanspreken op hun verantwoordelijkheid (engagement) en actief onze aandeelhoudersstem laten horen om langetermijnwaardcreatie te stimuleren. Daarbij kijken we bijvoorbeeld naar klimaatstrategieën, biodiversiteit en gelijke kansen binnen raden van bestuur.

Als engagement niet tot resultaat leidt, kunnen we een escalatiestrategie inzetten, zoals:

- Tegen stemmen op agendapunten bij aandeelhoudersvergaderingen
- Vragen stellen tijdens die vergaderingen
- Aandeelhoudersvoorstellen indienen

Als deze stappen niet effectief zijn, kunnen we besluiten om bedrijven uit te sluiten.

We zijn transparant over ons stemgedrag en leggen verantwoording af in ons jaarverslag. Dit verslag laat zien hoe wij ons stembeleid toepassen en hoe we voldoen aan codes zoals de Nederlandse Corporate Governance Code en de Nederlandse Stewardship Code. Het stembeleid is gebaseerd op internationale richtlijnen, zoals die van de OESO, en wordt uitgevoerd via een professioneel stemplatform.

Het pensioenfonds onderschrijft internationale normen en initiatieven, zoals het UN Global Compact en de OESO-richtlijnen. Deze kaders helpen ons om verantwoord te ondernemen en negatieve effecten zoveel mogelijk te beperken. Ze bieden handvatten voor kwesties zoals mensenrechten, arbeidsnormen, kinderarbeid en milieubescherming.

We blijven ons beleid verbeteren en onze impact vergroten door samen te werken met andere beleggers. Op deze manier dragen we bij aan een duurzamere toekomst, zowel voor onze deelnemers als voor de samenleving.

E. Referenties naar internationale standaarden

APF volgt internationale afspraken zoals het UN Global Compact, de OESO-richtlijnen en de UN Guiding Principles. Deze richtlijnen helpen ons verantwoord te beleggen en bedrijven te beoordelen op thema's als mensenrechten, milieu, corruptie en kinderarbeid. Hiermee zorgen we ervoor dat onze beleggingen bijdragen aan een duurzame en eerlijke wereld.

Gebruikte indicatoren voor de belangrijkste ongunstige effecten om te meten hoe we voldoen aan deze internationale kaders:

- P. BKG-emissies; BKG-voetafdruk; BKG-intensiteit van de ondernemingen waarin is belegd
- Q. ondernemingen met vestigingen/activiteiten in of bij biodiversiteitsgevoelige gebieden wanneer de activiteiten van die ondernemingen negatieve gevolgen voor die gebieden hebben
- R. veroorzaakte emissies in water door ondernemingen en hun toeleveranciers, alsook het effect van productgebruik.
- S. ondernemingen die betrokken zijn geweest bij schendingen van de beginselen van het VN Global Compact of van de OESO-richtsnoeren voor multinationale ondernemingen
- T. ondernemingen zonder een beleid voor het monitoren van de naleving van de beginselen van het VN Global Compact en de OESO-richtsnoeren voor multinationale ondernemingen of zonder regelingen voor de afhandeling van klachten waarmee schendingen van die VN-beginselen of OESO-richtsnoeren kunnen worden aangepakt
- U. ondernemingen die blootstaan aan activiteiten en leveranciers met een significant risico op kinderarbeid, naar geografisch gebied of soort activiteit

Internationale kaders - Methodologie

Om te controleren of bedrijven voldoen aan internationale normen zoals het UN Global Compact, de OESO-richtlijnen en de UN Guiding Principles, bekijkt onze ESG-dienstverlener elke drie maanden de beleggingen van het pensioenfonds. Hierbij wordt ook gebruik gemaakt van gegevens van ISS ESG, een onafhankelijke leverancier van ESG-data. Dit houdt in dat bedrijven worden gecontroleerd op schendingen van mensenrechten, arbeidsnormen, milieuregels en anti-corruptieregels.

Bij deze beoordeling wordt gekeken naar de impact van het gedrag van een bedrijf op de samenleving en het milieu, en naar hoe ernstig, grootschalig, onomkeerbaar en waarschijnlijk die schendingen zijn. Als er problemen worden vastgesteld, worden gesprekken met bedrijven gevoerd (engagement) om negatieve effecten te voorkomen, te verminderen of herstelmaatregelen en compensatie te bevorderen.

Over de voortgang en het effect hiervan worden we geïnformeerd. Deze kwartaalrapportages worden ook openbaar gemaakt zodat pensioenfondsdeelnemers en andere belanghebbenden inzicht krijgen in onze aanpak.

Toekomst gericht klimaatscenario

APF houdt rekening met toekomstige klimaatveranderingen bij het samenstellen van de beleggingsportefeuille. Onze vermogensbeheerders gebruiken o.a. het Klimaatakkoord van Parijs als richtlijn. Dit draagt bij om de uitstoot van CO2 in de beleggingen te verminderen. Onze fiduciair beheerder, Achmea IM, bekijkt wat een mogelijke klimaatcrisis zou betekenen voor het rendement van onze beleggingen in de komende jaren. Dit scenario gaat ervan uit dat er strengere regels komen voor het gebruik van fossiele brandstoffen, wat invloed kan hebben op bedrijven en hun winst. Dit risico wordt betrokken bij de evaluatie en monitoring van de beleggingsportefeuille.

Daarnaast wordt door de portefeuillemanagers nagegaan of bedrijven waarin wordt belegd zich aan de afspraken van het Klimaatakkoord houden:

- Of bedrijven plannen hebben om vóór 2050 klimaatneutraal te zijn.
- Of ze duidelijke doelen hebben gesteld voor de korte en middellange termijn.
- Of deze doelen passen bij een traject om de opwarming van de aarde onder 1,5°C te houden.
- Of ze transparant zijn over hun uitstoot (Scope 1, 2 en 3).
- Of ze een strategie hebben om hun bedrijfsvoering en producten duurzamer te maken.
- Of hun lobbyactiviteiten in lijn zijn met de doelen van het Klimaatakkoord.
- Of er goed toezicht is op klimaatkwesties binnen de organisatie.
- Of klimatrisico's goed meegenomen worden in hun financiële rapportages.

Naast controles hebben we een strategie opgesteld om de CO₂-uitstoot¹ van onze portefeuille te verminderen. We kijken hierbij naar de netto -uitstoot van broeikasgassen. Eventuele rest (moeilijk te vermijden) emissies dienen volledig gecompenseerd te worden door verwijdering van CO₂. Wij maken wij nu nog geen gebruik van compensatie. Hoe het reductiepad vormgegeven wordt voor de periode na 2030 en welke middelen ingezet worden ten behoeve van CO₂-compensatie richting 2050 wordt in de toekomst nader bepaald. APF wil hier binnen haar mogelijkheden als pensioenfonds haar bijdrage aan leveren. We vergelijken de uitstoot van onze beleggingen met een benchmark en nemen maatregelen om deze uitstoot 50% lager te houden t.o.v. de benchmark.

F. Historische vergelijking

ESG-data is volop in ontwikkeling en steeds meer ondernemingen rapporteren hierover. De toename van databeschikbaarheid is een belangrijke verklaring waarom de rapportagecijfers over de jaren heen niet een op een met elkaar te vergelijken zijn.

CO₂-uitstoot

APF voert een CO₂-reductiestrategie, normatief engagement en sluit uit voor de beleggingscategorieën wereldwijde aandelen en niet-staatsobligaties. De PAI-indicatoren 1 t/m 3 (de BKG-emissies voor ondernemingen, de koolstofvoetafdruk en de BKG-intensiteit), laten een dalende trend zien. PAI-indicator 3 (BKG-intensiteit) stijgt in 2025 t.o.v. 2024. PAI-indicator 15 (BKG-intensiteit voor staatsobligaties) steeg in 2023 door een toename van databeschikbaarheid en dekking, maar daalt weer over 2024 en 2025.

De blootstelling aan ondernemingen die actief zijn in de fossiele brandstoffen (PAI-indicator 4) is ten opzichte van het voorgaande jaar gelijk gebleven.

Normschendersbeleid en uitsluitingen

¹ De CO₂-voetafdruk laat de door de portefeuille gefinancierde broeikasgasemissies zien. Om deze CO₂-voetafdruk te bepalen, wordt eerst van elke onderneming in de portefeuille de totale uitstoot van broeikasgassen per jaar berekend. Er wordt daarbij zowel gekeken naar de uitstoot die de onderneming zelf veroorzaakt door bedrijfsactiviteiten (scope 1 volgens het Greenhouse Gas Protocol), als naar de uitstoot die samenhangt met de productie van energie die de onderneming inkoopt (scope 2 volgens het Greenhouse Gas Protocol). CO₂(e) staat voor CO₂-equivalenten. Dit is een maatstaf die de klimaatimpact van de zes broeikasgassen onder het Kyoto-protocol inzake klimaatverandering uitdrukt als de hoeveelheid koolstofdioxide (CO₂) die over een bepaalde periode (meestal 100 jaar) hetzelfde opwarmings-effect zou hebben. Dit wordt gedeeld door de ondernemingswaarde inclusief contanten (EVIC). De uitkomst hiervan geeft weer hoeveel broeikasgassen een onderneming uitstoot voor elke euro aan financiering. Om tot de CO₂-voetafdruk van de hele portefeuille te komen, wordt het gewogen gemiddelde van de CO₂-voetafdrukken berekend van alle ondernemingen waarin wordt belegd. De ondernemingen waarin veel wordt belegd wegen dus zwaarder mee.

PAI-indicatoren 10 en 14: APF sluit structurele normschenders uit. Over de rapportagejaren 2024 en 2025 is er geen exposure voor deze beide PAI-indicatoren.

De vrijwillige PAI-indicator 12 die significante risico's op kinderarbeid meet van activiteiten daalt in de afgelopen jaren van 8% naar 3%. Het pensioenfonds voert normatief engagement wanneer kinderarbeid voorkomt (en niet wanneer het risico hierop bestaat).

Biodiversiteit en emissies in water

APF voert op beide onderwerpen een thematisch engagementprogramma.

PAI-indicator 7 die de blootstelling meet naar activiteiten met negatieve gevolgen voor biodiversiteitsgevoelige gebieden is ongewijzigd gestegen. Dit is een algemene stijging die we in de beschikbare data voor PAI-indicator 7 zien. De coverage is significant toegenomen. Ook is het aantal bedrijven die enige blootstelling meten, gestegen.

PAI-indicator 8 meet de blootstelling naar ondernemingen die emissies in water veroorzaken. Over 2022 is deze indicator in een andere grootheid weergegeven. De databeschikbaarheid op deze indicator blijft laag en daarmee is de informatiewaarde voor PAI-indicator 8 ook laag.

Vrijwillige PAI-indicator 8 meet de blootstelling naar ondernemingen in gebieden met grote waterstress en zonder beleid voor waterbeheer. Deze PAI-indicator is in 2024 en 2025 gestegen.

Bijlage bij duurzaamheidsbeleid APF 'Due diligence proces'

1. Inleiding Due diligence

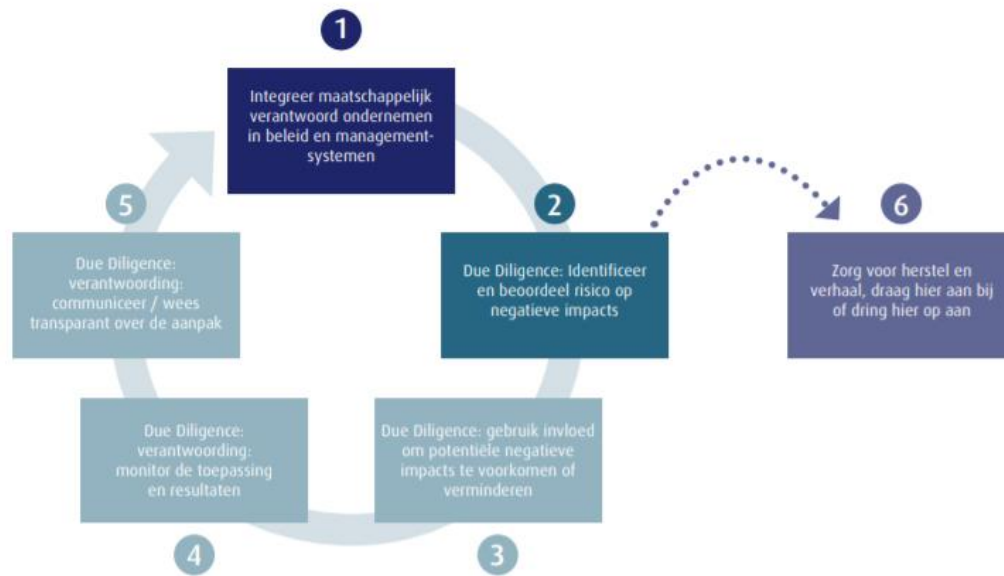
APF doorloopt periodiek een due diligence cyclus om de daadwerkelijke en mogelijke negatieve impact van de beleggingen op duurzaamheidsfactoren te identificeren, te voorkomen en te verminderen en om verantwoording af te leggen over hoe het pensioenfonds omgaat met de geïdentificeerde risico's. Deze due diligence is er dus op gericht om de belangrijkste ongunstige effecten van beleggingsbeslissingen op duurzaamheidsfactoren te identificeren, prioriteren en analyseren.

In deze bijlage gaan we nader in op de verschillende stappen van het due diligence proces. Daarbij hanteren wij het model en de terminologie van het Instrumentarium van het Convenant Internationaal Maatschappelijk Verantwoord Beleggen Pensioenfondsen². Zie tevens figuur 1.

NB: De stappen in figuur 1 hebben een afwijkende benaming van de stappen die in het Instrumentarium Convenant Maatschappelijk Verantwoord Beleggen Pensioenfondsen worden genoemd en die zijn uitgewerkt in deze bijlage.

Figuur 1: Due diligence cyclus

Bron: Instrumentarium Convenant Internationaal Maatschappelijk Verantwoord Beleggen Pensioenfondsen

² <https://www.imvoconvenanten.nl/-/media/imvo/files/pensioenfondsen/instrumentarium.pdf?la=nl&hash=8B14DB50274FC744ADA75207D2B28876>

2. Toelichting op de verschillende stappen van due diligence

Stap 1 Inbedden van ESG in relevant beleid en managementsystemen

APF onderschrijft de ESG-due diligence stappen conform het OESO-richtsnoer³. Wij streven via onze beleggingen naar (maatschappelijke) langetermijnwaardcreatie en identificeren en beoordelen aan de hand van een due diligence screening de daadwerkelijke en potentiële negatieve impact in de beleggingsportefeuille. Deze due diligence screening wordt uitgevoerd door Achmea Investment Management op basis van ISS-ESG informatie.

Stap 2 Identificeren en beoordelen van daadwerkelijke en potentiële negatieve impact in de beleggingsportefeuille en bij potentiële beleggingen

Bij het screenen van onze beleggingsportefeuille (aandelen en bedrijfsobligaties⁴) worden (potentiële) negatieve impacts op de samenleving en het milieu geïdentificeerd. Dit zijn de belangrijkste ongunstige effecten van onze beleggingsbeslissingen op duurzaamheidsfactoren.

Ter beoordeling wordt vervolgens gekeken naar de impact van het gedrag van de onderneming op de samenleving en/of het milieu en de ernst, schaal en onomkeerbaarheid van de schending. Dit houdt het volgende in:

- Ernst verwijst naar de heftigheid van de negatieve impact.
- Met Schaal wordt het bereik van het gevolg bedoeld, bijvoorbeeld het aantal mensen dat wordt getroffen of kan worden getroffen of de omvang van de milieuschade.
- Onomkeerbaarheid verwijst naar de grenzen aan de mogelijkheden om de situatie van de getroffen personen of het milieu te herstellen zodat deze overeenkomt met de situatie die voorafging aan de negatieve impact.

Tevens wordt de mate van waarschijnlijkheid meegewogen. Het screeningsproces vindt vier maal per jaar plaats aan de hand van de bevindingen van het onderzoeksbureau ISS-ESG.

Thematische aandachtsgebieden voortkomend uit de due diligence

De uitkomsten van de due diligence screening worden gecategoriseerd naar thematische aandachtsgebieden en beoordeeld op de mate van betrokkenheid van de onderneming en het effect op de samenleving of het milieu. De onderneming krijgt bij de prioritering beoordeling een kwalificatie van rood, oranje of groen op basis van de ISS-ESG data. Deze kwalificatie wordt vervolgens gebruikt bij de prioritering bij de thematisch aandachtsgebieden.

De thematisch aandachtsgebieden voor APF zijn gerelateerd aan mensenrechten, arbeidsnormen, milieu, waaronder klimaatverandering, en anti-corruptie. Ondernemingen die zich niet houden aan deze normen worden als (potentieel) risicovol beschouwd voor de samenleving of het milieu. In paragraaf 3 van deze bijlage worden de (internationale) standaarden uiteengezet die gebruikt worden bij de thematische aandachtsgebieden. Deze thematische aandachtsgebieden zijn integraal onderdeel van het normenkader van APF; daarvan is klimaat als apart thematisch aandachtsgebied genoemd in het Duurzaamheidsbeleid. Dit vanwege relevantie voor de deelnemers en het bestuur. Het bestuur heeft klimaatovertuigingen vastgesteld waarin klimaat als een materieel risico voor het pensioenfonds wordt beschouwd, hiervoor verwijzen we naar de website.

Stap 3 Negatieve impacts voorkomen en/of mitigeren en stap 6 (herstel en verhaal)

³ <https://mneguidelines.oecd.org/RBC-for-Institutional-Investors.pdf>: "Responsible business conduct for institutional investors"

⁴ Voor staatsobligaties past APF een screening toe voor landen met EU en VN-sancties, die leidt tot een uitsluitingslijst voor specifieke landen. Zie voor meer informatie het duurzaamheidsbeleid. Voor hypotheek en vastgoed, zie het duurzaamheidsbeleid.

Wanneer ondernemingen in onze beleggingsportefeuille (potentieel) negatieve impact veroorzaken of dreigen te veroorzaken gebruiken wij onze invloed om deze negatieve impact te voorkomen en/of te mitigeren en indien nodig om herstelmaatregelen en/of compensatie mogelijk te maken. Dit doen wij via engagement, waar nodig en mogelijk voeren we extra invloed uit door te stemmen op aandeelhoudersvergaderingen.

Wanneer ondernemingen waarin wij beleggen negatieve impact hebben veroorzaakt c.q. daaraan hebben bijgedragen en deze ondernemingen hebben een kwalificatie rood, dan sluiten wij deze ondernemingen uit tenzij er maatregelen zijn genomen door de onderneming om de schending op te heffen. Met deze ondernemingen wordt engagement gevoerd om de schending op te heffen. Wij verlangen dat zij herstelmaatregelen uitvoeren en/of benadeelden compensatie bieden c.q. daaraan bijdragen. Bij geen voortgang worden ze alsnog uitgesloten.

De nadere invulling van ons engagement- en stembeleid vindt u op de website en in de kwartaalrapportages engagement. In het uiterste geval kunnen wij besluiten om te desinvesteren en de onderneming uit te sluiten van belegging. De uitsluitingslijst vindt u tevens op de website.

Stap 4 Monitoring van implementatie en resultaten

De voortgang en impact van ons engagementbeleid ten aanzien van de geïdentificeerde negatieve impact wordt gemonitord via een kwartaalrapportage vanuit onze ESG-dienstverlener.

Stap 5 Verantwoording

Elk kwartaal legt APF aan deelnemers en anderen belanghebbenden verantwoording af via een engagementrapport. Deze is beschikbaar op onze website.

3. Overzicht van standaarden die gebruikt worden bij thematisch aandachtsgebieden

3.1 Mensenrechten

De 'rechten van de mens' vormen één van de vier hoofdthema's van het Global Compact en worden geadresseerd door de eerste twee principes. Deze principes staan echter niet op zichzelf en zijn gekoppeld aan, en uitgewerkt in diverse richtlijnen en verdragen (zie tabel 1). Deze richtlijnen en verdragen worden door ISS-ESG dan ook meegenomen bij het screenen van bedrijven op eventuele schendingen van mensenrechten.

In de UN Guiding Principles on Business & Human Rights (UNGPs), staat specifiek beschreven hoe bedrijven met deze richtlijnen en verdragen dienen om te gaan en wat hun verantwoordelijkheden zijn. Of zoals de opsteller van de UNGPs, Professor John Ruggie stelt:

"The Guiding Principles' normative contribution lies not in the creation of new international law obligations but in elaborating the implications of existing standards and practices for states and businesses; integrating them within a single, logically coherent and comprehensive template; and identifying where the current regime falls short and how it could be improved".

Tabel 1. Principes vn global compact en gelieerde verdragen op het thema mensenrechten

VN Global Compact			Relevante hoofdstukken	
Thema	Inhoud principe	Relevante verdragen per principe	Principe	OESO-richtlijnen
Mensenrechten	Principe 1	Bedrijven dienen binnen de eigen invloedssfeer de internationaal vastgelegde mensenrechten te ondersteunen en te respecteren.	IV. Mensenrechten	Universele Verklaring van de Rechten van de Mens.
			.Werkgelegenheid en arbeidsverhoudingen	De VN-verklaring over de rechten van inheemse volkeren.
			VIII. Consumentenbelangen	<ul style="list-style-type: none"> • ILO conventie 169 betreffende inheemse en in stamverband levende volken in onafhankelijke landen. • Tripartite ILO-verklaring inzake multinationale ondernemingen en sociaal beleid. • Geneefse conventie. • Haagse conventie.
	Principe 2	Bedrijven dienen ervoor te zorgen dat zij niet medeplichtig zijn aan schendingen van de mensenrechten.	IV. Mensenrechten	Universele Verklaring van de Rechten van de Mens.

In de praktijk hebben mensenrechtenschendingen in het beleggingsuniversum veelal het volgende karakter:

- Beperking van het recht op zelfbeschikking
- Activiteiten in controversiële landen strijdig met het humanitair recht
- Het niet respecteren van rechten van inheemse volken
- Beperking van vrijheid van meningsuiting

Beperking van het recht op zelfbeschikking

Het recht op zelfbeschikking van volken is opgenomen in de Universele Verklaring van de Rechten van de Mens en is weer uitgewerkt in twee bindende VN verdragen; 'Burgerrechten en Politieke Rechten' (BuPo) en 'Economische, Sociale en Culturele Rechten' (EcSoCu). Deze verdragen werden in 1966 aanvaard en gingen in 1976 van kracht. Het individuele recht op zelfbeschikking kan gezien worden als een element van de persoonlijke vrijheid, en daarmee als een grondslag van de mensenrechten. Hierdoor vormen kwesties waarin ondernemingen bijdragen aan een beperking van het recht op zelfbeschikking een mensenrechtenschending. Sinds 31 januari 2023 hebben wij geen datadekking op dit thema, omdat onze vaste dataprovider deze databeschikbaarheid heeft beëindigd.

Activiteiten in controversiële landen strijdig met het humanitair recht

Ten aanzien van de kwestie 'Activiteiten in controversiële landen strijdig met het humanitair recht' is het van belang dat ondernemingen ten aanzien van degenen die gevolgen van hun activiteiten ondervinden internationaal erkende mensenrechten respecteren. De 'UN Guiding Principles on Business & Human Rights', die zijn geïntegreerd in de OESO-richtlijnen, bieden voor bedrijven een hanteerbaar beleidskader over de toepassing van mensenrechten en de Global Compact principes. Specifiek voor de activiteiten van bedrijven die te maken hebben met oorlogen of bezettingen biedt ook de Geneefse conventie een geschikt raamwerk.

Het niet respecteren van rechten van inheemse volken

De VN aanvaardden in 2007 een 'Verklaring over de rechten van inheemse volken'. De rechten van inheemse volken zijn daarmee pas in recente jaren formeel erkend. In de 'VN-richtlijnen voor mensenrechten ten behoeve van bedrijven' wordt gewezen op de landrechten en andere rechten van inheemse volken. Enkele landen met belangrijke inheemse minderheden stemden tegen de verklaring, waaronder de VS, Canada, Nieuw Zeeland en Australië. Het belangrijkste verdrag is de ILO-conventie (no. 169) over inheemse en tribale volken in onafhankelijke landen. Voor deze toetsing is de bepaling dat ondernemingen 'de mensenrechten van personen die tot specifieke (bevolkings-)groepen horen die bijzondere aandacht vereisen' dienen te respecteren, indien zij een ongunstig effect op de mensenrechten van die personen kunnen hebben.

Beperking van vrijheid van meningsuiting

Vrijheid van meningsuiting is de vrijheid van burgers om hun overtuigingen kenbaar te maken, zonder voor vervolging door de staat te hoeven vrezen. Vrijheid van meningsuiting wordt vaak beschouwd als een integraal concept in democratieën maar is soms minder evident bij andere staatsvormen. De vrijheid om zonder angst voor vervolging je mening te kunnen uiten staat expliciet vermeld in de 'Universele Verklaring van de Rechten van de Mens'.

3.2 Arbeidsnormen

Het respecteren van arbeidsnormen is één van de vier hoofdthema's van het Global Compact en worden geadresseerd door de principes 3,4,5 en 6. Deze principes zijn gekoppeld aan, en uitgewerkt in diverse richtlijnen en verdragen (zie tabel 1.2.1). Deze richtlijnen en verdragen worden door ISS-ESG dan ook meegenomen bij het screenen van bedrijven op eventuele schendingen van arbeidsnormen.

Tabel 2: Principes vn global compact en gelieerde verdragen op het thema arbeidsrechten

Thema	VN Global Compact		Relevante hoofdstukken	
	Inhoud principe	Relevante verdragen per principe	Principe	OESO-richtlijnen
Arbeidsrechten	Principe 3	Bedrijven dienen de vrijheid van vakvereniging en de effectieve erkenning van het recht op collectieve onderhandelingen te handhaven.	V. Werkgelegenheid en arbeidsverhoudingen	<ul style="list-style-type: none"> ILO conventie 87 betreffende de vrijheid tot het oprichten van vakverenigingen en de bescherming van het vakverenigingsrecht. ILO conventie 98 betreffende Toepassing van het recht van organisatie en collectieve onderhandeling.
	Principe 4	Bedrijven dienen alle vormen van verplichte en gedwongen arbeid te elimineren.	V. Werkgelegenheid en arbeidsverhoudingen	<ul style="list-style-type: none"> ILO conventie 29 over dwangarbeid. ILO conventie 105 betreffende de afschaffing van dwangarbeid.
	Principe 5	Bedrijven dienen zich in te spannen voor de effectieve afschaffing van kinderarbeid.	V. Werkgelegenheid en arbeidsverhoudingen	<ul style="list-style-type: none"> ILO conventie 138 betreffende de minimumleeftijd voor arbeid. ILO conventie 182 betreffende het effectief afschaffen van kinderarbeid. UN Verdrag over de rechten van het kind.

	Principe 6	Bedrijven dienen discriminatie met betrekking tot werk en beroep te bestrijden.	V. Werkgelegenheid en arbeidsverhoudingen	<ul style="list-style-type: none"> • ILO conventie 100 betreffende gelijke beloning. • ILO conventie 111 betreffende discriminatie met betrekking tot arbeid en beroep.
--	------------	---	---	---

Naast de Global Compact principes over arbeidsnormen zijn de internationale afspraken over minimale arbeidsnormen die zijn vastgelegd in Conventies van de Internationale Arbeidsorganisatie van de Verenigde Naties van belang: de ILO-Conventies. Deze bieden een internationaal breed geaccepteerd raamwerk om bedrijven te beoordelen. Ook de ‘UN Guiding Principles on Business & Human Rights’ bieden een praktisch raamwerk om te beoordelen waar de verantwoordelijkheden van bedrijven bij arbeidsrechten beginnen en eindigen.

In de praktijk hebben arbeidsnormenschendingen in het beleggingsuniversum veelal het volgende karakter:

- Beperking van vrijheid van vereniging en recht op collectief onderhandelen
- Gebruik van dwangarbeid in de toeleveringsketen
- Kinderarbeid in de toeleveringsketen
- Discriminatie met betrekking tot arbeid en beroep
- Veiligheid van werknemers

Beperking van vrijheid van vereniging en recht op collectief onderhandelen

Vakbondsvrijheid in het bijzonder wordt genoemd in de derde richtlijn van het Global Compact. Deze luidt: “Businesses should uphold the freedom of association and the effective recognition of the right to collective bargaining.” De ILO-conventies 87 en 98 stellen dat vakbonden ongestoord moeten kunnen onderhandelen met werkgevers over arbeidsvoorwaarden en dat vrijheid van organisatie en daarmee het recht om lid te worden van een vakbond tot de fundamentele mensenrechten behoort. Nederland heeft beide verdragen geratificeerd.

Gebruik van dwangarbeid in de toeleveringsketen

Het vierde principe van het Global Compact behandelt verplichte en gedwongen arbeid. Deze worden geadresseerd in de ILO-conventies 29 en 105 en hierin wordt onder andere gesteld dat bedrijven niet mogen profiteren van dwangarbeid of slavernij.

Kinderarbeid in de toeleveringsketen

Het vijfde principe uit het Global Compact stelt dat bedrijven zich dienen in te spannen om kinderarbeid uit te bannen. Ook is kinderarbeid in strijd met richtlijn van de OESO-richtlijnen voor internationale ondernemingen en met de ILO-conventies ten aanzien van ‘de fundamentele principes en rechten op het werk’ en het ‘effectief afschaffen van kinderarbeid’ (ILO-verdragen 138 en 182).

Discriminatie met betrekking tot arbeid en beroep

Het zesde principe van het Global Compact gaat over het voorkomen van discriminatie in relatie tot werk en beroep. De ILO-conventies 100 en 111 en de OESO-richtlijnen bieden een kader voor bedrijven.

Veiligheid van werknemers

Niet expliciet genoemd in de principes van het Global Compact rond arbeidsrechten, maar vanzelfsprekend wel gelieerd aan de principes 1 en 2 op het gebied van mensenrechten, is de veiligheid van werknemers op de werkvloer. De OESO-richtlijnen bieden bedrijven handvaten om hier invulling aan te geven.

3.3. Milieu

Het milieu is het derde hoofdthema van het Global Compact en wordt geadresseerd door de principes 7, 8 en 9. Deze principes zijn gekoppeld aan, en uitgewerkt in diverse richtlijnen en verdragen (zie tabel 3). Deze richtlijnen en verdragen worden door ISS-ESG dan ook meegenomen bij het screenen van bedrijven op eventuele schendingen van milieunormen.

Tabel 3: Principes vn global compact en gelieerde verdragen op het thema milieu

VN Global Compact			Relevante hoofdstukken	
Thema	Inhoud principe	Relevante verdragen per principe	Principe	OESO-richtlijnen
Milieunormen	Principe 7	Bedrijven dienen het voorzichtigheidsbeginsel te hanteren met betrekking tot milieukwesties.	VI. Milieu	<ul style="list-style-type: none">• Verdrag van Bazel inzake de beheersing van de grensoverschrijdende overbrenging van gevaarlijke afvalstoffen en de verwijdering ervan.• Verdrag van Rio de Janeiro inzake biodiversiteit.• Rio verklaring over milieu en ontwikkeling.
	Principe 8	Bedrijven dienen initiatieven te ondernemen om grotere verantwoordelijkheid op milieugebied te bevorderen.	VI. Milieu	<ul style="list-style-type: none">• Kyoto Protocol.• VN Raamwerk verdrag over klimaatverandering. Akkoord van Parijs.
	Principe 9	Bedrijven dienen de ontwikkeling en verspreiding van milieuvriendelijke technologieën te stimuleren.	VI. Milieu	<ul style="list-style-type: none">• Rio verklaring over milieu en ontwikkeling.• Agenda 21.

De richtlijnen van het Global Compact betreffende het milieu zijn afgeleid van de ‘Rio verklaring inzake milieu en ontwikkeling’ en luiden: *“Business should support a precautionary approach to environmental challenges”, “Business should undertake initiatives to promote greater environmental responsibility”* en *“Business should encourage the development and diffusion of environmentally friendly technologies.”*

In de praktijk hebben schendingen van milieunormen in het beleggingsuniversum veelal het volgende karakter:

- Milieuvervuiling – grond, of watervervuiling
- Milieuvervuiling – bedreigen biodiversiteit

Milieuvervuiling – grond, of watervervuiling en bedreigen biodiversiteit

Het preventie- en voorzichtigheidsbeginsel samen met het beginsel dat de vervuiler betaalt zijn terug te vinden in de Rio Verklaring en vormen de basis van het referentiekader. Een strikter referentiekader wordt geboden door het Kyoto Protocol, het Verdrag van Bazel (gericht op gevaarlijke afvalstoffen en de verwijdering ervan) en het Biodiversiteitsverdrag van Rio de Janeiro. Deze specifieke en internationaal breed gedragen verdragen en conventies verwoorden welke verantwoordelijkheden ondernemingen hebben voor de effecten van hun activiteiten op lucht, water, bodem, klimaat, ecosystemen, biodiversiteit en gezondheid.

Klimaatverandering

De richtlijnen die we hanteren m.b.t. het klimaat betreffen het VN Raamwerk verdrag over klimaatverandering en het Akkoord van Parijs. Schendingen hiervan betreffen:

- 1) het falen om de impact van klimaatverandering te mitigeren door activiteiten of producten van bedrijven, en ook bedrijven die boetes en rechtszaken tegen zich hebben lopen voor bv het schenden van greenhouse gas standaarden.
- 2) tegenstand tegen mitigatie van klimaatverandering, bijvoorbeeld door lobby of rechtszaken.

Daarnaast neemt APF additionele maatregelen om klimaatverandering te beperken en heeft APF klimaatovertuigingen opgesteld. Voor meer informatie verwijzen we naar het Duurzaamheidsbeleid.

3.4 Anti-corruptie

Anti-corruptiebeleid is het vierde hoofdthema van het Global Compact en wordt geadresseerd door principe 10. Dit principe is gekoppeld aan, en uitgewerkt in diverse richtlijnen en verdragen (zie tabel 4). Deze richtlijnen en verdragen worden door ISS-ESG dan ook meegenomen bij het screenen van bedrijven op het naleven van anti-corruptienormen.

Tabel 4: Principes van global compact en gelieerde verdragen op het thema milieu

Thema	VN Global Compact		Relevante hoofdstukken	
	Inhoud principe	Relevante verdragen per principe	Principe	OESO-richtlijnen
Anti-corruptie	Principe 10	Bedrijven dienen alle vormen van corruptie, inclusief afpersing en omkoping, tegen te gaan.	III. Informatieverstrekking	VN conventie tegen corruptie
			VII. Bestrijding van corruptie, omkopingsverzoeken, en afpersing	VN conventie tegen internationale georganiseerde criminaliteit
			x. Mededinging	
			xi. Belastingen	

Principe 10 van het Global Compact betreft anti-corruptie en is afgeleid van de ‘VN Conventie tegen corruptie’ en de ‘VN Conventie tegen internationale georganiseerde criminaliteit’ en luidt: *“Businesses should work against corruption in all its forms, including extortion and bribery.”*

Het tiende principe uit het Global Compact stelt dat bedrijven alle vormen van corruptie, inclusief afpersing en omkoping dienen te voorkomen en te bestrijden. In de praktijk hebben anti-corruptieschendingen in het beleggingsuniversum veelal het volgende karakter:

- Omkopingspraktijken
- Afpersingspraktijken

Publicatiedatum	Vastgesteld door Pensioenfonds APF	Versie
23-12-2022	22-12-2022	1.0
29-6-2023	16-6-2023	1.1
30-6-2024	14-6-2024	2.0
30-6-2025	24-6-2025	3.0
30-6-2026	18-6-2026	4.0

Disclaimer

Achmea Investment Management B.V. ("Achmea IM") heeft de informatie in dit document met zorg samengesteld. De informatie is vertrouwelijk en uitsluitend bestemd voor degene aan wie deze persoonlijk is gericht.

Dit document is of bevat (i) geen aanbod of uitnodiging om financiële instrumenten te kopen, te verkopen of te verhandelen, (ii) geen beleggingsaanbeveling of beleggingsadvies, (iii) geen juridisch, fiscaal of ander advies. Achmea IM raadt u af een (beleggings)-beslissing uitsluitend te baseren op de informatie in dit document. Raadpleeg in voorkomende gevallen een juridisch, fiscaal of andere adviseur. Achmea IM is niet aansprakelijk voor schade die het gevolg is van zo'n (beleggings)beslissing.

De informatie in dit document is (mede) gebaseerd op informatie die Achmea IM van betrouwbaar geachte informatiebronnen heeft verkregen. Achmea IM garandeert niet de betrouwbaarheid van die bronnen en de juistheid en volledigheid van de van die bronnen verkregen informatie. De informatie in dit document is puur informatief en u kunt daaraan geen rechten ontleen. Alle informatie is een momentopname, tenzij uitdrukkelijk anders is aangegeven. Het verstrekken van dit document na de oorspronkelijke publicatiedatum is geen garantie dat de hierin opgenomen informatie op die latere datum nog juist en volledig is. Achmea IM heeft het recht om deze informatie zonder aankondiging te wijzigen. Het noemen van rendementen op beleggingen in dit document dient uitsluitend als uitleg en toelichting. Achmea IM spreekt daarmee geen verwachting uit over het rendement of koersverloop van die beleggingen. De waarde van uw belegging kan fluctueren en in het verleden behaalde resultaten bieden geen garantie voor de toekomst.

U mag de informatie in dit document alleen voor eigen persoonlijk gebruik kopiëren. U mag de informatie niet overnemen, vermenigvuldigen, distribueren of openbaren zonder schriftelijke toestemming van Achmea IM. Alle informatie (teksten, foto's, illustraties, grafisch materiaal, handelsnamen, logo's, woord- en beeldmerken) blijft eigendom van of in licentie bij Achmea IM en wordt beschermd door auteursrecht, merkenrecht en/of intellectueel eigendomsrecht. Er worden geen rechten of licenties overgedragen bij gebruik van of toegang tot deze informatie.

Achmea Investment Management B.V., statutair gevestigd te Zeist (KvK 18059537), beschikt over een vergunning als beheerder van beleggingsinstellingen zoals bedoeld in de Wet op het financieel toezicht. Achmea Investment Management B.V. is ingeschreven in het register van de Stichting Autoriteit Financiële Markten onder nummer 15001209